މުޝާރަކާ

ބަހުގެ ގޮތުން މުޝާރަކާއަކީ ބައިވެރިވުމެވެ. ވިޔަފާރީގެ ދާއިރާގައި މިލަފުޒު މާނަކުރަނީ ދެމީހަކު ނުވަތަ އެއަށްވުރެން ގިނަބައިމީހުން ބައިވެރިވެގެން ކުރާ ވިޔަފާރީގެ ރަސްމާލާއި، ގެއްލުމުގައި ބައިވެރިވަން ނުވަތަ ހިއްސާވުމަށެވެ.

ފިޤުހުގެ އިޞްޠިލާހުގައި ޝިރުކާ ދެބައިކަށް ބެހޭ:-

ޝިރުކަތުލް މިލްކު:- މިއީ ހުއްބަ މުދަލެއްގެ މިލްކުވެރިކަމުގައި ދެމީހަކު ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނަބައިމީހުން ބައިވެރިވުމެވެ. މިޝިރުކާ އުފެދިގެން އަންނަނީ ދެގޮތަކަށް ފުރަތަމަ ގޮތަކީ ދެބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައި އުފެދިގެން އައުން. ދެވަނަ ގޮތަކީ ވަޞިއްޔަތަކުން އުފެދިގެން އައުމެވެ. މިސާލަކަށް މަރުވުމުން ވާރިސުން މުދަލުގައި ހިއްސާވުމުން.

ޝިރުކަތުލް އަޤްދު:- މިއީ ބައިވެރިންގެ މަޝްވަރާގެ ދިރާސާކުރުމަށް ކުރެވޭ އަޤްދެއްގެ މައްޗަށް އުފެދޭ ޝިރުކާއެކެވެ. (ޢިނާން ކުރާ ޝަރުތު އިންސާފުވެރިކަމާ ޢަލަސް) މިޝިރުކާ ތިންބައިކަށް ބެހޭއެވެ. އެއީ

ޝިރުކަތުލް އަމްވާލް:- ކޮންމެ ބައިވެރިއެއްގެވެސް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ހިއްސާއެއް ރައުސުލް މާލުގައި އޮންނަންޏެވެ. މިއީ ރައުސުލް މާލުގައި ހުރިހާ ބައިވެރިން ހިއްސާވާގޮތަށް އޮންނަ ޝިރުކާއެކެވެ.

ޝިރުކަތުލް އަޢްމާލް:- މިއީ ކުރެވޭ މަސައްކަތުގައި އެންމެންވެސް ބައިވެރިވާ ޝިރުކާއެކެވެ. މިސާލަކަށް ޚައްޔާޠުން. ކޮންމެ މީހަކު ކުރާ މަސައްކަތުން ލިބޭ ނަފާއާއި ގެއްލުމުން ހިއްސާވާގޮތަށެވެ. މިޝިރުކާއަށް ޝިރުކަތުލް ތަޤައްބުލް، ޝިރުކަތުލް ޞަނާއިޢު، ޝިރުކަތުލް އަބްދާނު ވެސް ކިޔައެވެ.

ޝިރުކަތުލް ވުޖޫހު:- މިއީ ބައިވެރިން ދަރަންޏަށް މުދާ ނެގުމަށްފަހު ވަގުތުން މުދާ ވިއްކައިގެން ކުރާ ވިޔަފާރިއެކެވެ. އެބަހީ މިއީ ބާޒާރުގައި އެމީހުންގެ އޮންނަ އިތުބާރަކަށް ނުވަތަ ޝުހުރަތުގެ ސަބަބުން މުދާ ފަހުން ފައިސާ ދައްކާނެކަމަށް ނަގައި މިމުދާ ވިއްކުމުގެ ވިޔަފާރި ކުރުމަށް ކުރާ ޝިރުކާއެކެވެ.

މުޝާރަކާގެ އަސާސީ ޝަރާއިޠުތައް:-

1. އެއްބަސްވުމެއްގައި ހުންނަންޖެހޭ ހުރިބައިތަކެއް ކުރުމާމެދު ދެބަސްވުމެއްނެތި އަޤްދެއް ނުވަތަ އެއްބަސްވުމެއް އޮތުން.
2. ލިބޭނަފާ ބަހާނީ ގޮތުގެ ނިސްބަތް އެއްބަސްވުމުގައި އެއްބަސްވެފައި އޮތުން.
3. ނަފާގެ ނިސްބަތް ކަނޑައެޅިފައި އޮންނަންވާނީ މުޅިވިޔަފާރިން ލިބޭން ހަމަ ނަފާގެ ނިސްބަތުން ކަމުގައިވުން. ނަފާގެ ނިސްބަތް ކަނޑައެޅުމުގައި ހުރި ހާލަތުތައް:-

އިމާމް މާލިކު އާއި އިމާމް ޝާފިޢީގެ ރައުޔަކީ ރައުސުލްމާލުގައި ބައިވެރިވި ނިސްބަތުން ނަފާލިބުން ލާޒިމްކަމުގައެވެ.[1]

އިމާމް އަބޫޙަނީފާގެ ރައުޔަކީ ބައިވެރިންގެ ދުރުން އޮޅުނަމަ ރައުސުލްމާލުގައި ހިއްސާވި ނިސްބަތަށްވުރެން ތަފާތުވުމަކީ މައްސަލައެއްނޫންކަމުގައެވެ.[2]

އަޙްމަދުގެ ރައުޔަކީ ނަފާގެ ނިސްބަތާއި ރައުސުލްމާލުގައި ހިއްސާވި ނިސްބަތް ތަފާތުވުމަކީ މައްސަލައެއްނޫންކަމާއި، ވިޔަފާރީގައި އަމަލީގޮތުން ބައިވެރިންވާ ހިސާބުން ހުންނަ ބައިވެރިއަކަށް ކަނޑައެޅޭ ފައިދާގެ ނިސްބަތް އޭނާ ރައުސުލްމާލުގައި ހިއްސާވި ނިސްބަތުން އިތުރުވެގެން ނުވާނެކަމުގައެވެ.[3]

4. ގެއްލުން ހިއްސާކުރުން:- ގެއްލުންވާހާލަތުގައި ގެއްލުމުގައި ބައިވެރިން ހިއްސާކުރަނީ ރައުސުލްމާލުގައި ބައިވެރިވި ނިސްބަތުންކަމަށް ހުރިހާ ފިޤްހުވެރިން އެއްބަސްވެވަޑައިގެންފައިވެއެވެ.[4]

އިމާމް ޝާފިޢީގެ އަރިހުގައި ނަފާގެ ނިސްބަތާއި ވިޔަފާރީގެ ގެއްލުމުގައި ބައިވެރިވާ ނިސްބަތް އެއްވަރު ވާންޖެހޭނެއެވެ.[5]

އިމާމް އަޙްމަދުގެ އަރިހުގައި އެއްބަސްވާ ގޮތެއްގެ މަތީން ނަފާގެ ނިސްބަތާއި ގެއްލުމުގެ ނިސްބަތް ތަފާތުކުރުމަކީ މައްސަލައެއްނޫނެވެ.[6]

ގެއްލުންވާހާލަތުގައި ގެއްލުމުގައި ހިއްސާ ކުރަން ޖެހޭނީ ރައުސުލްމާލުގައި ހިއްސާވި ނިސްބަތަކުންނެވެ. އެއީ ފިޤުހީ ޤާއިދާއެއްގެ ދަށުންނެވެ. {الربح على مااصطلحا عليه والواضيعة على قدر المال} ނަފާ އޮތީ އެއްބަސްވުމާ ގޮތުގެ މައްޗަށެވެ. ގެއްލުމުގައި ހިއްސާވުން ވާނީ ރައުސުލްމާލުގައި ހިއްސާވި މިންވަރުގެ މައްޗަށެވެ.

---

[1]- އިބްނު ޤުދާމާ އަލް މުޣްނީ ބައިރޫތު ދާރުލް ކިތާބުލް ޢަރަބީ 1972 މުޖައްލަދު 5 ޞަފްޙާ 140

[2]- ކުރީގެ ހަވާލާ

[3]- އިމާމް ކާސާނީ ބަދާއިޢު އައްޞަނާއިޢު މުޖައްލަދު 6 ޞަފްޙާ 163 - 162

[4]- އިބްނު ޤުދާމާ އަލްމުޣްނީ މުޖައްލަދު 5 ޞަފްޙާ 147

[5]- ކުރީގެ ހަވާލާ

[6]- ކުރީގެ ހަވާލާ

ރައުސުލް މާލު:-

ޢުލަމާއު އިލްމުވެރިން އެއްބަސްވެފައިވާނީ ރައުސުލްމާލު ހުންނަންވާނީ ފައިސާއަށް ބަދަލުކުރެވޭ ނުވަތަ އަވަސްކަމާއެކު ވިއްކާލެވޭ ގޮތުގައެވެ.[7]

އިމާމް މާލިކު ގެ ރައުޔަށް ނަގުދު ފައިސާގެ މައްޗަށް ރައުސުލްމާލު ބިނާވުން ލާޒިމުއްސުންނަތުގައެވެ.[8]

އިމާމް އަބޫޙަނީފާއި އިމާމް އަޙްމަދުގެ ރައުޔަކީ މުޟާރަބާއި ރައުސުލްމާލަކީ މުދަލެއް ބަދަލުއެއް ނުގަނެވޭނެއެވެ. މިރައުސް ބިނާވާނީ ދަރަހަމާއި ދީނާރުގެ މައްޗަށެވެ. އެކަމަކު:- އެއްބައިވެރިއެއްގެ މުދާ އަނެއް ބައިވެރިޔާ ބައިވެރިކޮށް މުދަލާ ތަކެތިވެރިކަމެވެ. ދުވަސަކީ:- މުޟާރަބާގެ އެއްބަސްވުމާ ގުޅިގެން ވަރަށްތަކެތި ހާލަތުތަކުގައި އެވެ.[9]

އިމާމް ޝާފިޢީގެ ރައުޔަކީ ހަރުމުދަލުގެ ދަރަނިތައް ހުންނަނަކުގައެވެ. އެއީ ފުރަތަމަކަށް ދަލީލުގެ ގޮތުގައި:- މިއީ މުދަލުގެ ބަދަލު ދީނާރާއި ދިރުހަމުގެ ފަސާދައިގައި ނަގުދުފައިސާ، ވައްތަރުފައިސާ، ފިލުސުން ބަދަލުކުރެވޭ ގޮތަށް ހުންނަ މުދަލެވެ. ގަދަކަން ހަނދޫފަދަ ތަކެތިއެވެ. ދުވަސައި ދަލީލުގެ ދެވަނަ:- ހާއްސަ ސިފަތަކެއްގެ ސަތޭކަ މުދަލުގެ ބަދަލު ހަމައެކަހަލަ މުދަލުން ނަގުދު ގެއްލި ހުންނަ މުދަލެވެ. މިސާލަކަށް ގިރިބަކަރި ފަދަ ތަކެއްޗެވެ. ފުރަތަމަ ބާވަތް ރައުސުލް މާލަށް ބޭނުން ކުރެވިދާނެއެވެ. އެހެނަސް ދެވަނަ ބާވަތް ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.[10]

އިމާމް މާލިކުގެ ރައުޔު ސާދާވެފައި ބޮޑުތިލަ ހަމައަށް ގުޅިފައި ޖަމާޢާގެ ވިޔަފާރީގެ މުޢާމަލާތާއި ވަރަށް މުނާސަބެވެ. އެހެންކަމުން މިއީ ބަލައިގަނެ އަމަލު ކުރެވިދާނެ ރައުޔެކެވެ.[11]

7- އިބްނު ޤުދާމާ އަލްމުޣްނީ މުޖައްލަދު 5 ޞަފްޙާ 125
8- ކުރީގެ ހަވާލާ
9- ކުރީގެ ހަވާލާ
10- ކުރީގެ ހަވާލާ
11- އަޝްޝަރަޙު އަޞްޞަޣީރު އިމާމް ދަރްދީރު ޖަމާޢާ